

Գ Ա Յ Ր Ե Ն Ի Ք

10

Փարայ

ՕՐԱԹԵՐԹ

10

Փարայ

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԵՒ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Հայրենիք ամեն օր կը հրատարակուի, տարեկան գինն է Պոլսոյ եւ գաւառաց համար 7 արծաթ մեծիտ կանխիկ. գաւառական թղթատարութեան ծախքը մեր վրայ է: Վեցամսեայ եւ եռամսեայ բաժանորդը ալ կը նշանակուի:

Լրագրոյս վերաբերեալ գիր կամ նամակ պէտք է ուղղել առ Տէր-Թմբազի Ռիզու փաշա խում Թ. 14: Խմբագրութեան ուղղեալ գիր ետ չը տրուիր: Նամակցման տողը մէկ անգամի համար 3 դրոշ է. աւելի անգամի համար սակարկութիւն կը լլայ:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ

ԲԱՐԵԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆ ԹՈՒՐԻՔԻՈՅ

Ժամանակ մը, որ յիշողութենէ վրէպելու չարի հինցած չէ, թուրք թերթերէն կարծելով թէ թուրքիոյ դէմ եղած առարկութիւնք՝ յանգենք քրիստոնէութեան ընդդէմ մահմէտականութեան պատերազմի՝ է, առհասարակ զինեալ մոլեռանդութեան հօւրն կարծարծէին իսլամութեան մէջ ընդդէմ կեամբութեան:

Եւ այս նպատակին հասնելու, կամ Եւրոպան իր խորհրդոց մէջ ընկզմելու համար միլիտար մահմետականաց բանակ մ'ի տես կը հանէին, որ եթէ իրականութիւն լինէր՝ մտայ առջև պատկերացնել իսկ սոսկում եւ արհաւիրք պիտի ազդէր:

Բայց դէպքերն արագապէս յաջորդելով յայտնեցին երևակայութեան եւ իրականութեան մէջ կեցած ահագին տարբերութիւն, եւ այդ երազատես խմբագրաց հաշիւներն վեր ի վայր տապալեցին:

Ուրիշ հաշիւ մ'ալ կար, այն էր եւրոպական տէրութեանց անմիաբանութեան հաւանականութիւնն Արեւելեան խնդրոյն մէջ. որոյ զօրութեամբ մեր ժուեցաւ Պէրլինի յիշատակագիրն, մեր ժուեցաւ Լոնտոնի փրօթօքսն, եւ վերջապէս պատերազմը տեղի ունեցաւ:

Պատերազմին ամենէն կատաղի միջոցին իսկ տակաւին պակասած չէր այն հաւատքը, եւ ժամ առ ժամ կսպասուէր եւրոպական պատերազմի մը, կամ գէթ Ռուսիոյ եւ Անգլիոյ մէջ, եւ արդարեւ եթէ յիշենք այն օրերը, յորս Ռուսիոյ բանակն, յԱյստէֆանօ եւ Անգլիական տորմիշն ի ծովասորն իզմիտի էին, քիչ զարմանալի չպիտի թուի Պէրլինի վեհաժողովը, ուր եւրոպական Միութիւնն հիմնուեցաւ:

Այլ եւ Եւրոպա խորին համոզում գոյացուցած է թէ Արեւելեան խնդրոյն զաղտնիքն կամ հանգոյցն իւր միութեան եւ համաձայնութեան մէջ է: Ահա ինչ որ սահմանադրական Անգլիոյ պաշտօնէութիւնը յայտնապէս կը խոստովանի

եւ այդ ուղղութեան մէջ կրնանայ ինք, իր հետ ունենալով բոլոր Եւրոպա:

Թունուզի խնդիրն այս միութիւնն եւ համաձայնութիւնն խիստ բացորոշապէս յերևան բերաւ. եւ կերեի թէ այս ըզգալի օրինակէն ներգործեալ՝ թուրք մամուլն յանկարծ փոխեց իւր ընթացքն:

Թուրք մամուլն այժմ կը յորդորէ կառավարութիւնն զօրք իջեցնել յԱփրիկեան Տրիպոլիս, ոչ թէ սահմանակից Գաղղիոյ սպառնալու համար, այլ նոյն գաւառին մէջ բարեկարգութիւնն պահպանելու համար. որպէս զի Գաղղիոյ տեղի չորրուի գանգատանաց, եւ օր մ'ալ անոր նիւթական միջամտութեանն՝ Տրիպոլիսն խաղաղելու պատրուակով:

Թուրք մամուլն կը յորդորէ կառավարութիւնն բարեկարգել Տրիպոլիս տեղական վարչութիւնն ամենէն գործունեայ տարրերով, եւ հոգալ անոր բնակաց անգործութիւնն, ապահովութիւնն եւ բարեկեցութիւնն: Ահա Գաղղիոյ պազայ միջամտութեան դէմ ամենէն զօրաւոր պատուարն: Այսպէս պէտք է ընել նաեւ ուրիշ ամեն կողմ, ուր օտար միջամտութեան հաւանականութիւնը կայ:

Գաղղիա ստանձնեց թունուզի քաղաքական եւ զինուորական տեսչութիւնն, տեղական վարչութիւնն թողնել տեղացի ժողովրդեան, կամ անոր ժառանգական վեհապետին, Տիրապետութեան այս եղանակն, որ իր տեսակին մէջ նոր չէ, եւ Անգլիոյ ի Հնդկաստան ունեցած տիրապետութեան կը նմանի, կրնայ մեծ յեղափոխութիւն մտցնել իրաց վիճակին մէջ:

Ահա այս փորձերէն խրատեալ թուրք մամուլն՝ մանաւանդ վազըթ՝ որ կէս պաշտօնական դոյն մ'ալ ունի, փոխեց այն իւր ընթացքն, եւ անկեղծ գիրք մը առնելով ճշմարիտ բարենորոգմանց գործադրութեան խնդիր կը յարուցանէ իր թերթին մէջ քանի օրերէ ի վեր, կարեւոր առաջարկութիւններ կընէ, եւ այս մասին ասպարէզ կը կարգայ վիճաբանութեան:

Միւլիթարական եւ մինչև իսկ յուսադրական երկու կէտ կը նշմարենք վազըթի գրուածոց մէջ. առաջինն է այն

պայքարն, զոր բացած է ընդդէմ այն գաղափարին՝ թէ թուրքիոյ մէջ բարենորոգմանց խնդիրն չափաւորեալ եւ ժամանակի ու դրամի կարօտ խնդիր մը է, գաղափար՝ զոր գարձաւ իրենք սերմանած են ժողովրդեան տիրող դասուն մէջ, եւ այժմ՝ զայն ջնջել կը փորձէ վազըթ, մինչև իսկ «գործադրութեան եղանակ» առաջարկելով:

Երկրորդն է այն կարգ մ'առաջարկութիւններն, որք հիմնապէս կրնան օժանդակել երկրին վիճակին բարւոքման. եւ թէ անկեղծ ոգւով նկատողութեան առնուին եւ գործադրութեան դրուին:

Այս առաջարկութիւններն երեք գաւառակարգի վերածած եւ նշանակած էինք առանձին յօդուածով մը. յետոյ վազըթ աւելցուցած է չորրորդ մ'ալ. այն է հասարակաց կրթութեան խնդիրը. բայց ըստ որում ասոր մանրամասնութեան վերայ հարեանցի անցած էր, մենք ալ այս կարևոր խնդրոյն վրայ մեր դիտողութիւններն կը վերապահեմք:

Սակայն վազըթ իր յաջորդ յօդուածոց մէջ կը պնդէր գարձեալ ձեռնհաս պաշտօնէից եւ Եւրոպացի պաշտօնատարներ գործածելու խնդրոյն վրայ. որ արդարեւ բարենորոգմանց առաջին եւ հիմնական քայլն է:

Թէրճիմանը Հազըթաթ պատասխանելով վազըթի, կը յանձնարարէր եւրոպացիներն իբրեւ ուսուցիչ ընդունիլ եւ ոչ պաշտօնեայ. եւ օրինակ կը բերէր Եգիպտոս, որոյ պաշտօնատանց մէջ «գլխարկաւոր» մարդիկ լցուած են, որք տեղացի ժողովրդեան դժգոհութեանն ենթակայ եղած են եղեր:

Մենք կընդունինք որ եւրոպացի ուսուցիչներ բելուին արքունի Գաղաթային վարժարանին համար, որպէս զի ապագայ պաշտօնատարներն հոն պատրաստուին: Եւ նոյն վարժարանէն վկայական չունեցողն չկոչուի ի պաշտօն. սակայն «այս աւուր պիտոյից» համար, որ յոյժ ստիպողական դարձած է եւ գրեթէ սպառնալից, պէտք է կոչել եւրոպացի պաշտօնատարներ, եւ ոչ ըստ վազըթի՝ «օգնական», այլ բուն պատասխանատու պաշտօնեայ կարգել զանոնք:

Ֆէսն ու գլխարկն իրարմէ ինչ տար-

բերութիւնն ունին, երբ գլխարկ գնողն Օսմանեան տէրութեան ծառայէ, ինչպէս որ ֆէս դնող մ'ալ կրնայ օտար տէրութեան ծառայել:

Հազրգաթ կըսէ թէ Եգիպտոսի Ժողովուրդն դժգոհ է եղբոր գլխարկաւորներէն. սակայն կրնայ ցուցնել թէ Եգիպտոսի մէջ հարկւրաւոր կանայք Գանձուց պաշտօնէին վրայ յարձակած իննին, ամսական պահանջելու համար, այն աստիճան որ պաշտօնեայն պարտաւորի զինուորական զօրութեան պաշտպանութեանը դիմել:

Հազրգաթ չգիտէր թէ Եգիպտոսի բոլոր պաշտօնէից թոշակներն ճշդիւ ամսէ ամիս կը վճարուին, մինչդեռ հոս ամիսներէ յետոյ հազիւ ամսական մը կրնայ վճարուիլ:

Հագիգաթ չգիտէր թէ երբ այդ եւրոպացի պաշտօնատարներն Եգիպտոս գործի սկսան, Եգիպտոսի ընդհանուր պարտուց թղթերն յանկարծ (ենդանացան, և այսօր Օսմ. կառավարութեան թղթերէն եռապատիկ կարծեն:

Հազրգաթ գիտէ՞ և կզգայ արդեօք թէ Թուրքիոյ մէջ ինչ աստիճան աղքատութիւն տիրած է. և թէ այս վիճակն եթէ շարունակուի, ինչ կրնայ լինել վախճանը:

Ինչ է ուրեմն պատճառն որ Եգիպտոս այնքան ծաղկեցաւ և բարգաւաճեցաւ, և Թուրքիա տակաւին կը հեծէ կարօտութեան մէջ. ինչ է պատճառն որ Եգիպտոս Թուրքիոյ մէկ ինքնօրէն հարկատու նահանգն լինելով և տարածութեամբ տասնապատիկ փոքր Թուրքիայէն, այդքան կը յառաջանայ. իսկ Թուրքիա օր օրի կը տկարանայ:

Քանի մը հարիւր թուրք պաշտօնատարներ ապրեցնելու գաղափարն է որ արգելք կը լինի հիմնական բարենորոգմանց: Ոչ միայն կարօտ ենք եւրոպացի ձեռնհաս և վկայեալ և փորձառու պաշտօնատարներու, այլ և անկարօտ ենք այլ ևս անթիւ և անհամար աւելորդ պաշտօնատարներու. պէտք է Եւրոպիոյ վստահութիւնն գրաւենք, որպէս զի եւրոպացի դրամատեարք ևս վստահին մեր վրայ և Թուրքիոյ հասարակային շինուածներն ստանձնեն, հանքերն բանան, արքունի գանձուն արդի անձկութիւնն դարմանեն:

Ճշմարիտ է որ ամեն բան դրամով կըլլայ. բայց դրամ ունենալու համար պէտք է բարենորոգմանց գործադրութեան կամք, և թօթափումն նախապաշարմանց: Օտարին միջամտութիւնն ի զուր մերժել կը փորձենք. զօրաւորն միշտ կը միջամտէ տկարին գործին: Մենք փորձենք նախ զօրանալ. այս զօրութիւնն բարեկարգութեամբ միայն կրնանք ստանալ: Բարեկարգութիւնն զօրեղապէս կամրայնէ Թուրքիան և անոր բնակիչ բոլոր տարրերը. Հայ, Յոյն, Հրէայ, Ալպանիացի և այլ ամենայն ցեղեր պատրաստ են գործակցել թուրք ժողովրդեան, եթէ ճշմարիտ հայրենակցութեան ձեռն կարկառուի այս վերջինէն, և անձնուէր ծառայել կառավարութեան, եթէ ան-

խորաբար խնդրուի. և ան ատեն եւրոպական միութիւնն ոչ ևս հիւանդ դրտնելով զմեզ, մեր ժառանգութեան վիճակին վրայ խորհուրդներն ի բաց թողլով, մեր բարգաւաճման ձեռնտու կը լինի, եթէ ոչ ամենքն, զէթ մեծագոյն մասը. և մեծամասնութիւնը միշտ զօրութիւն է և կը տիրէ աշխարհի:

Պ.

Ն Ե Ր Ք Ի Ն

Սթամպուլ կըսէ թէ կայսերական պալատը դումարեալ ընդհանուր ժողովոյ խնդրանքով Գեհ. Սուլթանը Մալթաի քէօշքի դատապարտեալներուն կեանքը չնորհեր է. ժողովը իւրաքանչիւր դատապարտեալին բանտարկութեան պայմանաժամը պիտի որոշէ:

— Լէվընթ կըսէ թէ Արապկիրի Առաջնորդ Գեհ. Եզնիկ եպիսկոպոս որ Խարբեղէն ընդ հսկողութեամբ Պօլիս բերուած էր, Պօլսոյ կեդրոնական բանտարանը կը գտնուի միշտ:

Լէվընթի այս ղերջին պարբերութիւնը լոյսորովին անհիմն է:

— Յունաստանի սահմանագլխէն զարնուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ յունական զօրքերը Յունաստանի թողուած երկիրներուն առաջին ճիւղը ամբողջապէս գրաւեր են. Համազգային յանձնաժողովը երկրորդ ճիւղին յանձնման պատրաստութիւնները կը տեսնէ: Թէ յանձնուած է թէ միւս տեղերուն մէջ կատարեալ խաղաղութիւն կը տիրէ:

— Պարտիա Պօսթօր քաղաքական տեսութեան մը մէջ անգղիական դեսպան լորտ Տիւֆըրինի վրայ խօսելով կըսէ թէ լորտին տրուած հրահանգը Պ. Կօշընի հրահանգէն իրապէս տարբեր է, երբ սա առաջին անգամ Պօլիս կուգար: Ըստոյք է որ, կը յաւելու յիշեալ թերթը, լորտին պաշտօնը Պէրլինի դաշնագրին գործադրութիւնն է, և Գարատաղի ու Հելլենական խնդրոց նման Հայկական խնդրոյն և գանձային խնդրոյն լուծումըն ալ կայ Անգղիոյ կառավարութեան ծրագրին մէջ, սակայն Բրիտանիոյ դիւանագիտական ընթացից մէջ թուրուութիւն և զգուշաւորութիւն մը կը տեսնուի, հետեւաբար լորտ Տիւֆըրին ալ մի և նոյն զգուշաւորութեամբ պիտի վարուի կերեւի թէ Անգղիա Պէրլինի դաշնագրին գործադիր լինել չուզեր առանց տէրութեանց կատարեալ համաձայնութեան, ինքն անշուշտ կը փափաքի որ առկա մնացած խնդիրները արագաբար լուծուին. սակայն այս մասին դիւանագիտական գործողութիւն մը ըստանձնելու կը վարանի, քանի որ միւս տէրութիւնք առկա մնացած խնդրոց գործադրութեան մասին այնքան նախանձախիղիւր չեն ծրար: Ի մի բան Անգղիա ասպարիզին վրայ մինակ մնալու և Եւրոպիոյ հետ կռուելու երկիւղէն դանդաղ կողմ ընթացք մը պիտի բռնէ, եւ եթէ այս ընթացքով Հայկական խնդիրը և գանձային խնդիրը չկարենան

լուծուիլ, յանցանքը եւրոպական տէրութեանց անմիաբանութեանն է որք Անգղիոյ նման արեւելեան խնդրոց կարգադրութեան ի սրտէ չեն փափաքիր:

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

Փարիզ 25 յուլիս

Պ. Պարթէլմի Սէնթ-Իլէր Պրոյի դուքսին մէկ հարցման պատասխանելով հաստատեց թէ հարկ էր որ Փրանսա իւր հովանաւորութեան ներքեւ դնէր Թուրքիոյ, բայց, ըստ, մեք ոչ գրաւում կուզեմք, ոչ երկրակալութիւն, Թուրքիոյ իշխանութեան այլ և այլ կետէքը գրաւելիս՝ բարեկարգութիւնը պահպանելու համար է:

Պ. Պարթէլմի Սէնթ-Իլէր սուտ կը հանէ Փրանսայի վերագրեալ դիտումներն Անգղիա, Կըսէ քաջալերեցաւ մեր այս մասին տուած բացատրութիւններէն:

Վաշինկթոն 25 յուլիս

Կարֆիլտ զօրավարին վիճակը թեթեւ կերպիւ բարւոքեցաւ:

Թուրքուզ 25 յուլիս

Արաբ ասպատակներ 4,000 ոչխար գողցան Պէյրիս Ա. նախարար Մուսթաֆա փաշայի ագարակէն:

Լիվրբուլ 25 յուլիս

Ոստիկանութիւնն այսօր տասներկու դժոխային մեքենայներ բռնեց, որք պահուած էին Ամերիկայէն եկող նաւումը տակառներուն մէջ:

Լոնտրա 26 յուլիս

Լորտ Կրանվիլ շրջաբերական մը գրեկեց հիւպատոսաց, ծանուցանելով որ Անգղիական կառավարութիւնն այսուհետեւ փրկանք չպիտի վճարէ աւաղակաց ձեռք ինկած անգղիացիներն ազատելու համար:

Երէկ իրկուս երեսփոխանաց ժողովին, Սըր Միքայէլ Հիքս-Պիչ ներկայեց իւր առաջարկն որ Թրանսիլաւի մէջ կառավարութեան արդի աշխարհավարութիւնը կը պարսաւէ: Երկար և ջերմ վիճաբանութենէ մը յետոյ, առաջարկն 109 ձայնից մեծամասնութեամբ մերժուեցաւ:

Լոնտրա 26 յուլիս

Անգղիական խորհրդարանին մէջ Լորտ Չիրչիլ Պ. Կլաւտսթոնի հարցուց թէ Թուրքուզի և Տրիպօլիոյ խնդրոց վրայ վիճաբանելու պատրաստակա՞նութիւն ունի թէ ոչ. Պ. Կլաւտսթոն պատասխանեց թէ Գաղղիոյ հետ այո մասին բանակցութեան մէջ ըլլալով վիճաբանութեան յետագոյնը կը խնդրէ, իսկ այս խնդրոյն վերաբերեալ պաշտօնական գրութիւնք առանց ժամանակ անցնելու խորհրդարանին պիտի հաղորդուին:

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ճէրիտէ կըսէ թէ Շէյխ Ուպէյտուլահին Պօլիս բերուելէն կարելի է գուշակել թէ Հայաստանի մէջ ինչ ինչ բարեկարգութեանց պիտի ձեռնարկուի:

Ռուսիոյ հայոց նկատմամբ Ռուս լրագրաց գրուածները կարգաւորվ, կը

յաւելու լիշեալ թերթը, կրնանք հաս-
կընալ թէ ինչո՞ւ հայք Անգլիոյ պաշտ-
պանութեանը կը դիմեն. Հայք գիտեն
թէ Ռուսք միշտ Հայոց կաթողիկոսին
դէմ կը գործեն, և Վեհ. Սուլթանին
ցուցած արդարասիրութենէն փոխանակ
չնորհակալ ըլլալու, անհիմն գանգատ-
ներով կը ջնան Պ. Կլատըսթոնի ուշագ-
րութիւնը Հայաստանի վրայ դարձնել.
սակայն ասոնք քիւրտերու դէմ ըրած
գանդատներուն ինչ աստիճանական
ըլլալը չեն կրնար հասկնալ և չեն ուզեր
տեսնել թէ Օսմանեան պետութիւնը
ինչպիսի արդարասիրական ոգով Ապետ-
տին փաշայի արքայութեան քիւրտերը դա-
տաստանի կոչած է » :

Կը ցաւիմք որ մայրաքաղաքիս մէջ
քառասուն տարիէ ի վեր հրատարակուած
ճէրմանի նման թերթ մը կոյր կուզէ
երեւի Հայաստանի ներքին վիճակին
վրայ, և այս մասին Հայոց գանգատ-
ները անհիմն անուանելու կը յանգչին
մինչդեռ անոնք պաշտօնապէս հաստատ-
ուած են :

— Հակահասունեան Հայք կիրակէ
օր ընդհանուր ժողով հրաւիրած են Ս.
Յովհանն ոսկերեւրան եկեղեցին, ժողո-
վըրդեան ինչ ինչ կարեւոր տեղեկութիւն-
ներ հաղորդելու և վերջնական որոշում
մ'ընելու համար :

— Ներքին գործոց նախարարը քանի
մ'օրէ ի վեր Վեհ. Սուլթանին քով գլու-
նուելով երէկ երեկոյ ուշ ատեն կըրաւ
Բ. Դուռը գալով նախարարական ժողո-
վին ներկայ գտնուիլ. Ծովային գործոց
պաշտօնեան ալ ուշ ատեն ժողովի ե-
կաւ. իսկ արտաքին գործոց պաշտօն-
եայն քանի մը օրէ ի վեր տկար ըլ-
լալով չէ կըրցած իւր պաշտօնատեղին
գտնուիլ :

— Գանձային գործոց նորընտիր պաշ-
տօնեայ Միւնիր պէյ երէկ Վեհ. Սուլ-
թանին ներկայացաւ :

— Վօլօզի նաւահանգստին մէջ զե-
տեղեալ ծովաւուժերը վերցնելու հա-
մար Ապտիւլ Համիտ պէյ թրիէստէի
թղթատարով Վօլօս մեկնեցաւ :

— Հանգստեան թոշակ ընդունող պաշ-
տօնէից մայիս ամսականը հատուցանե-
լու համար, Գանձուց պաշտօնեայն 20000
ոսկիի փոխառութիւն մը ըրաւ Ղալաթի-
ոյ դրամատերերէն :

— Երէկ Հռովմէական Հայոց նորըն-
տիր կաթողիկոս-Պատրիարք Գերջ. Ա-
զարեան մեծ հանդիսով կայսերական
պալատը երթալով Վեհ. Սուլթանին ներ-
կայացաւ, յետոյ հանդիսապէս Բ. Դու-
ռն երթալով, Առաջին նախարարին
հետ տեսակցեցաւ և ուշ ատեն ժողո-
վըրդեան մեծ բազմութեամբ կաթողի-
կոսադան իջնելով, եկեղեցականաց և
մեծամեծաց շնորհաւորութիւններն ըն-
դունեց, և պաշտօնապէս պատրիարքա-
կան դահն ամբարձաւ :

— Քօրէսքոնտանս Բօլիթիք կը գրէ
թէ Եանեայի կուսակալութեան և Յու-
նաստանի թողուած գաւառաց մէջըրու-
նի փոխառութիւն և ուրիշ տուրք քա-
ռապատիկ թուով կը հաւաքեն :

— Իզլէտտին արքունի շոգենաւր և
երէկ գիշեր Միշերկրական ծով մեկնե-
ցաւ :

— Այս առաւօտ Վազրթի տպարա-
նին վրայ գրուած տախտակը սեի ներ-
կեր և Վազրթի անունը ջնջեր են :

— Այսօր Բամազանի առաջին օրն ըլ-
լալով տէրութեան պաշտօնատեղիները
գոց են :

ՂԱԼԱԹԻՈՑ ՊՕՐՄԱ

Օսմ. Գոնսուլտ Գործակցաւ երէկ իրիկուն 17-	
» » Բացուեցաւ այս առաւօտ 17-10	
ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ	
Սօսիթէ ժէնէրալ Անգլ. 1 իր.	5-14
» Օթօման » »	3-38
Կ. Պօլսոյ Պանքան » »	11-10
Քրէտի ժէնէրալ » »	6-
Փոխ. 1863 (Մութոն) » »	-
» 1865 (Մութոն) » »	85-
» 1869 (Բինար) » »	84-20
» 1872 (Պօն տիւ թրէզոր)	27-20
» 1873 (Բինար) » »	82-24
Թրամվայ Օսմ. 1 իր.	4-2
Թղթագրամ » »	1070
Բուժէի երկաթուղի ֆրանք	50-
Լաւրիում » »	142-20

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

(Օսմ. ոսկին 100 դուրուշէն)	
Անգլիկն. ոսկի 109-25	Գարպօն արծա. 92-
Գաղղիական » 87-10	Մէճիտիէ
Բօլ » 90-3	Վեցնոյ
Քրիսթ » 51-10	Հինգնոյ
Գարպօն թուղթ 8-77	Մէթալիք

ԱՐՏԱՔԻՆ

ՍԻ ԱՊՈՒ ԱՄԷՄԱ

Կըսուի թէ այս արապ չէյան, որ մօ-
տերս Ալճերիա ասպատակեց, Մօլար
անուն օսմանի բնակչաց գլուխն է և սուրբ
կը համարուի : Այս չէյանին հետեւողները
Ալճերիա ասպատակեցին նախ անցեալ
ապրիլի վերջերը, և յապատմութիւն
դրութեան սահմանադրուելու բնակող ցե-
ղերը : Սայտա քաղաքին բնիկ զօրքը, որ
էին Գաղղիացի պաշտօնակալաց հրամա-
նատարութեան տակ, զրկուեցան ապրս-
տամբաց դէմ, բայց յաղթուեցան : Յե-
տոյ Գաղղիացի զօրապետը չորս կողմէն
Գաղղիական զօրք զրկեց Ապու Ամէմայի
դէմ զանի պաշարելու համար : Արապ
չէյանը մայիս 7 | 19ին յարձակեցաւ այն
զօրագունքերէն մէկուն վրայ, զբաւեց
պաշարը, սպաննեց իբր 100 Գաղղիացի
զինուոր և բաւական գերի առաւ : Շատ
տարիներէ հետէ Գաղղիացիք այսպիսի
պարտութիւն կրած չէին Ալճերիոյ մէջ :
Յետոյ Ապու Ամէմա անցաւ դէպ ի հիւ-
սիս Ֆրէնտահ և Սայտա անուն լաւ մը-
շակուած տեղերը, և իբր 700 տեղացի
և օտարական գաղթականներ սպաննեց
կամ գերի առաւ, նաև տարաւ 1,000
սայլ գարի, ցորեն և ուրիշ ամեն տե-
սակ կողոպտու : Յետոյ գերիներէն ու-
մանք ծեծի տակ սպաննուեցան, այլոց
փորերը բացուեցան և այլք սայլերուն
կապուելով ողջ ողջ այրուեցան : Այս կո-
տորածը տեղի ունեցաւ ըստ Լատ. յու-
նիս 12ին միայն իբր երկու ժամ հեռու
Սայտա քաղաքէն, ուր բնակիչք ահա-
բեկեալ փախան Գաղղիացի զօրաց ձեռ-
քը գտնուած ամրութիւնները : Յետոյ
Ապու Ամէմա թուղթ գրեց Գաղղիացի
զօրապետին գերիները փոխանակելու
համար, առաջարկելով որ տայ 40 Գաղ-

ղիացի մէկ Արապի փոխարէն, բայց
Գաղղիացիք ընտրեցին մանաւանդ ստակ
տալով ազատել իրենց գերիներն որ ողջ
մնացած էին : Յետոյ իւրաքանչիւրն իբր
1,100 հօգիւ բաղկացեալ հինգ Գաղղիա-
կան զօրագունք զրկուեցան Ապու Ամէ-
մայի դէմ, բայց վերջին լուրերուն նա-
յեւով չէյանը փախած է դէպ ի հարաւ
չատ մեռեալ և վիրաւորեալ թողլով :
Կըսուի թէ Ապու Ամէմա իւր հետ ու-
նէր իբր 3,000 մարդ : Ապրիլի սաստիկ
տաքը առ այժմ կարգելէ Գաղղիացիներ-
ը յիշեալ չէյանը հալածելէ : Կը վախ-
ցուի թէ Ապու Ամէմա Ապտիւլ Գատրի
պէս շատ նեղութիւն պիտի տայ Գաղղի-
ացւոց :

ՍԱՆՏՈՒԻՉ ԿՂԶԻՔ

Գալագուա, թագաւոր Սանտուիչ
կղզեաց, որոց բնակիչք վաթսուն տա-
րի առաջ էին մարդակեր վայրենիներ և
Ամերիկայի միսիոնարաց աշխատու-
թեամբ Գրիստոնեայ եղած են, հիմա
Եւրոպա պտտելու ելած է : Սանտուիչ
կղզիք ինը հատ են, և ունին 75,000 հա-
շար բնակիչ, որոց իբր 15,000ը գաղթա-
կաններ են : Սանտուիչ կղզեաց ամենէն
մօտ ցամաքն է Գալիֆոռնիա որ իբր 2,000
մղոն հեռու է : Սանտուիչ կղզիք աշխար-
հագրական մեծ կարեւորութիւն ունին,
վասն զի Խաղաղական ովկիանոսի կեդ-
րոնն ըլլալով Ամերիկայի և Ճաբոնի և
Չինի և Աւստրալիոյ վաճառականական
մեծ ճամբու վրայ են : Երբ Բանամայի
ջրանցքը բացուի, յիշեալ կղզեաց կարե-
ւորութիւնն աւելի մեծ պիտի ըլլայ :
Սանտուիչ կղզեաց բնակիչք հաստատած
են սահմանադրական միապետութիւն մը
երկու ազգային ժողով, և մէկ պաշտօ-
նէից ժողով որոյ անգամայ կէսը տեղա-
ցիներէ և միւս կէսը օտարականներէ
են, կղզեաց գլխաւոր բերքերն են շա-
քար, բրնձ և խահուէ : Անցեալ տարի
յիշեալ կղզիներէն դուրս զրկուած վա-
ճառքներուն դինն էր 1,130,000 լիբր, և
դուրսէն այն կղզիները բերուած վա-
ճառքներուն դինն էր 834,000 լիբր :
Կղզեաց մէջ կան երեք կարճ երկաթու-
ղի : Թագաւորը նախ այցելեց Ճաբոն,
և մինչ հոն էր, ներկայ գտնուեցաւ Եո-
քոհամայի առաջին Աւետարանական ե-
կեղեցւոյ կազմութեան իններորդ տա-
րեդարձին, և գեղեցիկ ուղերձ մ'ը-
րաւ հոն ժողովուած Գրիստոնէից, Վաթ-
սուն տարի տուաջ ո՞վ կը խորհէր թէ
Սանտուիչ կղզեաց վայրենիներուն թա-
գաւորը Գրիստոնեայ ըլլալով հեթանոս
Ճաբոնցիներէ դարձող Գրիստոնէից ժո-
ղովոյ մէջ ատենաբանութիւն պիտի ընէր :
Թագաւորը ճաբոնէն Սուէզի ջրանցքի
ճանրով Իտալիա եկաւ, և հիմա կը խոր-
հի այցելել Գաղիա, Գերմանիա, Աւստ-
րիա, Անգլիա և Միացեալ Նահանգները :
Աւստրիոյ կայսրն արդէն տուած է Գա-
լագուայի Ֆրանսուա Ժօզէֆի կարգին
նշանն, և հրաւիրած է զնա Վիէննա այ-
ցելելու ատեն բնակիլ կայսերական պա-
լատը :

(Աւետարեք)

— Այս տարի յունիս 1ին Անգղիոյ մէջ կառավարութեան օգնութեամբ ապրող աղքատաց թիւն էր 801,518, այսինքն 1 հոգի առ իւրաքանչիւր 28 անձ :

— Բուն Անգղիոյ մէջ և Կալէսի գաւառին մէջ հասարակ դպրոցաց վարժապետաց և վարժուհեաց թիւն է 31,442, վարժապետաց տարեկան վարձը միջին հաշուով 127 Անգղիական լիրա, իսկ վարժուհեաց տարեկանը 72 լիրա է :

— Գաղղիոյ մէջ քիչ թէ շատ արժէթուղթ ունեցող, այսինքն շահու ստակ տուող անձանց թիւն է իբր 4,500,000 : Արդարեւ բարգաւաճեալ երկիր մ'ըլլալու է այն երկիրն որոյ բնակիչներէն այսչափ շատ մարդիկ շահ բերող ստակ ունին :

— Ժէսսէ Հէլֆման անուն կինն որ մահուան դատապարտուած էր Բուսիոյ կայսեր սպանման մեղսակից ըլլալուն համար, բայց յղի ըլլալով սպանուած չէր, հիմա իւր զաւակը ծնած է : Յիշեալ կինն աղերսագիր տալով Բուսիոյ կայսեր անոր գթութիւնը հայցած է : Կայսրն այն կնոջ մահուան պատիժը ցկեանըս ծանր աշխատութեան փոխած է :

— Անցեալ տարի Ամերիկայէն Անգղիա զրկուած ողջ կենդանեաց թիւն էր 242,681 : Ասոնցմէ 10,463ը ճամբան մեռան :

— Յուլիս 14էն առաջ Ամերիկայի քանի մը կողմերը շաբաթ մը սաստիկ տաք եղաւ, և քանի մը հարիւր անձինք մեռան տաքին ազդեցութեամբ :

— Ըստ Լատ. յուլիս 12ին Շիգակոյի մէջ Կրիստոֆ անուն մարդը վերջացուց իւր քառասուն և հինգօրեայ ծոմապահութիւնը : Յիշեալ անձն այս միջոցին մէջ բացի ջուրէ ոչ ինչ առաւ բերանը, և ծոմապահութեան վախճանին առողջ կերեց :

— Ռուսիոյ բերդերն և բանտերն այնպէս լի են քաղաքական յանցանքի համար բանտարկեալներով որ անկարելի է անոնց ամեն դատի կանչել. ուստի և շատերն առանց դատաւտանի Սիպերիա կը զրկուին որպէս զի բանտերուն մէջ տեղ բացուի ուրիշ ամբաստանելոց :

— Փէթրսպուրկի մէջ և չընկայներն երկաթուղւոյ գործին մէջ գտնուող բոլոր պաշտօնակալներուն և սպասաւորներուն լուսանկար պատկերներն առնուած և հասարակաց շինութեան պաշտօնարանը պահուած են, որպէս զի երկաթուղւոյ պաշտօնակալաց մէջ որ և իցէ Ոչընչական աւելի դիւրութեամբ ճանչցուի և բռնուի :

— Աւստրիոյ կայսրութիւնը այս օրերս զինուորական կրթութեան ընդարձակ դաշտ մը դարձած է : Վիէննայի զօրքերը Պրիւքի մէջ փորձ կընեն. Բարնիօլի և Սթիրիի զօրքերը Պէթանի մէջ բանակած են :

Հունգարիոյ մէջ ալ մեծամեծ կրթութիւններ կըլլան որոց պիտի մասնակցին հետեակ, սրտորդ, ձիաւոր և թընդանօթաձիգ զօրքերը, ընդ ամենը 40 հազար հոգւոյ բանակ մը : Աւստրո-իտալական սահմանագլուխը կրթութիւնը ընդ զօրաց հրամանատարութիւնը Վալտիթէլլըն զօրավարը պիտի կատարէ :

Ալպէլլը արքիւզուքը բոլոր կայսրութեան պահականոցները աչքէ անցընելու համար ճամբորդութեան ելած է :

Մարդասոնք տեսնելով այնպէս կը կարծէ թէ Աւստրիա վաղը պատերազմի պիտի բռնուի :

ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ
ՅԱԹԷՆՍ ԵՒ Ի ՉՄԻԻՒԻՆ
Հանգերձ դիտողութեամբ նկարագրեաց Յ. Գուրգէն :

Պատմական տեղեկութիւններ պարունակող ընտիր գրքոյկ մ'է խիստ յարմար դպրոցական պարզեւաբաշխութեանց որոյ 50 օրինակին գինը Ս. Փրկչի Ազգ. Հիւանդանոցին յատկացեալ է :

Կը ծախուի բոլոր գրավաճառաց քով ի գին 6 զրուշ :

Կեդրոնատեղին է Արամեան գրատունը :

ԱՍԻԱԿԱՆ ՀԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴՈՒԹԻՒՆ
Ի ՀԱՅՐԵՆԻՍ

Գրեաց Պետրոս Ծ. վարդապետ Կալհօկեցի. նախկին առաջնորդ Սղերդու :

Սոյն գրքուկը կը խօսի Հայաստանի բոլոր գետոց, առաւելագէս Տիգրիսի, Եփրատի, Երասխի և նոցա ճիւղերուն ինչպէս նաև լեռանց և գաւառաց նախկին և արդի անուանց սատանայապաշտ Արեւորդեաց աղանդից և արարողութեանց. յրդաց ծագման և լեզուին և մինչև այժմ եղած սխալ գրութեանց վերայ :

Նաև շատ մը հետաքրքրական տեղեկութիւններ և եօթ հարիւրէն աւելի գաւառական բառերու մեկնութիւններ կուտայ և լաւ տեսութիւն մը կընէ Պօլսոյ և գաւառացի հայոց լեզուին վրայ : Կը վաճառի Մարգարեան գրատունը ի գին 5 զրշ :

ՀՈՒԳՈՒՆԻ ՓՈՍԿՈՒԵԱՅ

ԵՒ
ՀԻՊՊՈՒՏԵԱՅ ՊԻՆԴԵՄՈՆՏԻ

Կրկին տաղք Գերեզմանականը Տաղաչափեալ յանգաւոր ի Յարութենէ Գ. Մըրմըրեան Տպագրութիւն Արամեան, Գին 5 զրուշ :

Կը վաճառի Կ. Պօլսոյ ամեն գրավաճառաց քով և Պահճէ-գարուսին սուճի Պօղոս աղայի խանութն, ինչպէս նաև ի Ղալաթիա Բօմիսիօն խանի սնորոտը դուրսի կողմը Պ. Վրուրի Խաչատուրեան թղթավաճառանոցը :

Ա. Զ. Դ.

Գուճաբու Հիսար տիպի Աճէմ տաղի կոչուած տեղը «Միութիւն (Էնօսի)» անուն ծովեղերեայ համագլխային զբօսարան մը բացուած է ուր թէ եւրոպական և թէ տաճկական նուագածուներ կը նուագեն ուրբաթ, շաբաթ և կիրակի օրերը :

Յաճախորդք թէ ծովեղերեայ գիրքին, թէ ըմպելեաց մարքութեան և թէ հանգստութեան մասին շատ գոհ կըլլան : Ուղղը կրնայ փորձել :

ՏԵՐ-ԽՄԲԱԳԻՐ
Մ. Յ. ՄԵԼԻՔԵԱՆ

Բիգա փաղա խան քիւ 14

Փ Ա Ն Ա Ս Է

ԳԵՂ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ԴԵՂ ՍԱՄԱՐԱՅԻՈՅՆ

Կը ծախուի Միասեան եւ Ընկերաց Ամերիկեան վաճառատունը ի Ղալաթիա Կ. Պօլսոյ փանասէն իւր օգտակարութեամբ, ինչպէս Ամերիկայի եւ Եւրոպիոյ, նոյնպէս եւ Թուրքիոյ այլ եւ այլ կողմերը մեծ ընդունելութիւն գտած է :

Փանասէն գեղացւոյն եւ գաւառացւոյն բժիշկն ու բարեկամն է, եւ մեծ օրհնութիւն համարուած է այն տեղերուն համար, ուր բժիշկ ու դեղ եւ դարման հազիւ կը գտնուին : Փանասէն բուսեղէններէ բաղադրեալ լինելով բոլորովին անվնաս է : Փանասէն այրածին ցաւը կ'առնէ ու քիչ ատենի մէջ կը բուժէ : Նոյնպէս եւ մարմնոյն կտրուած ու ճմուռած տեղերուն ցաւն ու բորբոքը չուտով կ'անցնէ :

Ջղային, յօղային եւ ոսկրային սաստիկ ցաւերը բուժելու տագնապեալը կը հանդիսանայ : Ստամոքսի, փորի եւ աղեաց ցաւերը կը կտրէ ու պողէ յառաջ եկած դժուարութեանց առաջը կ'առնուի :

Փանասէն ակռայի սաստիկ ցաւերը չուտով կը բուժէ : Մարմնոյն կտրուած կամ վիրաւորեալ կողմերն սուստ փանասէ քսելով շուտ կը բժշկուին ու կը գոցուին : Փանասէն կը բժշկէ նաև փորհարութիւն, թանջք, հազ, ջերմ, կոկորդի բորբոք եւ ուռեցք, մէջքի ցաւ եւ այլ զանազան ախտեր, որոց սկզբնապատճառը գրեթէ նոյնն են : Այսպէս կը վկայեն շատեր, որք փորձած են : Ընտանիք իրենց տան մէջ ու պանդուխտք եւ ճանապարհորդք իրենց մօտ փանասէ պահելով եւ յանկարծական դժուարութեանց ատեն գործածելով մեծ օգուտ կը քաղեն եւ ծանր հետեւանաց առաջը կ'առնուն : Փանասէն հեղուկ է, որ թէ մարմնոյն վրայէն քսելով եւ թէ խմելով ալ բժշկութիւն կը գործէ :

Գործածութեան կերպը հետն է : Գլխաւոր վաճառատնըն է, Ղալաթիոյ Նէնի-ճամիլի զրան կից Միասեանին Ամերիկեան վաճառատունը, նաև մայրաքաղաքի գեղագործաց քով ու գաւառներն ալ կը գտնուին :